

CHANUKAH

Source Sheet

This is source material and a teachers' guide that is designed for teachers or self-learners on the topic of Chanukah. This is an overview of the historical and philosophical basis of the fast using classical source material in Hebrew with an English translation.

Chanukah Source - Chashmonai

1 Siddur – Al HaNissim addition for Chanukah

”בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמנאי ובניו...”

"In the days of Matisyahu ben Yochanan the Cohen Gadol, Chashmonai and his sons..."

What does Chasmonai mean?

2 Beis Yosef Orech Chaim 682

כתוב בארחות חיים (הל' חנוכה אות ב) יוחנן הוא חשמונאי כמו שאומר בספר יוסיפון ויש אומרים חשמונאי על דרך (תהלים ס"ח ל"ב) יאתיו חשמנים והוא דרך גדולה

It is written in Orchos Chaim (Hilchos Chanukah 2) that Yochanan is Chashmonai, as it states in the book of Josephus. Others say that Chashmonai is similar to the verse "Nobles (chasmanim) shall come..." (Tehillim 68: 32) which means 'greatness'...

From the town of Chashmon...

3 Yehoshua 15: 27

וְחָצֵר גְּדָה וְחֶשְׁמוֹן, וּבֵית פֶּלֶט.

[These were the cities of the inheritance of the tribe of Yehuda] Chatzer, Gadah, and Chashmon, and the house of Palet.

4 Bamidbar 33: 29

וַיִּסְעוּ, מִמִּתְקָה; וַיַּחֲנוּ, בְּחַשְׁמוֹנָה.

And they travelled from Mitka and they encamped in Chashmona.

Was Yochanan Chashmonai?

5 Abudraham on the Siddur: Al HaNissim

פירוש יוחנן המכונה חשמונאי.

This means Yochanan who was also called Chashmonai.

6 R'I bar Yakar commentary on Al HaNissim prayer

אין אומרים וחשמונאי כי הוא יוחנן הוא חשמונאי כדאמר בספר יוסיפון

We don't say 'and Chashmonai' because Yochanan was Chashmonai, as it says in Josephus.

Were Matisyahu and his sons Chashmonaim?

7 Maseches Sofrim 20: 8

ואומרים בהודייה והודאת פלאות ותשועת כהנים אשר עשית בימי מתתיהו בן יוחנן
כהן גדול וחשמונאי ובניו.

And we say in 'thanksgiving' "and give thanks or the wonders and the salvations of the Cohanim that You did in the days of Matisyahu ben Yochanan, the Cohen Gadol, and Chashmonai and his sons.

8 Talmud Bavli Megillah 11a

שמואל אמר (ויקרא כו) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים בימי יוונים ולא געלתים בימי אספסיינוס לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם בימי פרסיים כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנניה מישאל ועזריה ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיה כה"ג לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר להפר בריתי אתם בימי רומיים שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות כי אני ה' אלהיהם לעתיד לבוא שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם.

Shmuel said: It is written (Numbers 25: 44): "I will not cast them away, neither will I loathe them, to destroy them utterly." "I have not cast them away" - in the times of the Greek, and "I have not loathed them" - in the time of Nebuchadnezzar; "to destroy them"--in the time of Haman; "to break my covenant with them"--in the time of the Persians; "for I am the L-rd their G-d" - in the time of Gog and Magog. In a Baraisa it states: "I will not cast away" - in the times of the Chaldeans, as in that time I raised for them Daniel, Chananiah, Mishael, and Azariah; and "have not loathed men" in the times of the Greeks, when I gave them Shimon the Tzadik and Chashmonai and his sons and Matisyahu Cohen Gadol; "to destroy them" - in the time of Haman I gave them Mordechai and Esther; "to break my covenant" - in the time of Rome I gave them the House of Rabbi and the sages of that generation; "for I am the L-rd their G-d" - in the future no nation or tongue will dominate over them.

9 Rashi Devarim 33:11

ד"א ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היונים, והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים, י"ב בני חשמונאי ואלעזר, כנגד כמה רבבות, לכך נאמר ברכ' ה' חילו ופועל ידיו תרצה.

[Moshe] saw that in the future Chashmonai and his sons would fight against the Greeks, and he prayed for them. They were few, the twelve sons of Chashmonai and Elazar against many myriads. This is why it says "G-d bless His soldiers, and find favor in his handiwork".

10 Maaseh Chanukah (Beis Hamidrash 1 in the name of Midrash Chanukah)

אמר רבי שמעון מן יוחאי, בת היתי לא למתתיהו כהן גדול, שאין כיפיה בכל העולם ומקדשת לאחד מבני חשמוניא.

Rabbi Shimon bar Yochai said, 'Matisyahu the Cohen Gadol had a daughter, who was more beautiful than anyone in the world. She was betrothed to one of the **sons of Chashmonai...**'

11 Dikdukei sofrim Megillah 11a

ש[שהעמדתי להם] להם יוחנן בן מתתיהו כה"ג (במקום להם שמעון הצדיק (וחשמונאי ובניו ומתתיהו כה"ג.

Variant reading: '[established] for them **Yochanan ben Matisyahu Cohen Gadol**' instead of '[established] for them Shimon HaTzadik and Chashmonai and his sons and Matisyahu Cohen Gadol'

Who was Chashmonai? Matisyahu's ancestor

12 Josephus Antiquities of the Jews - Book 12 Chapter 6.

1. Now at this time there was one whose name was Mattathias [Matisyahu], who dwelt at Modi'in, the son of John [Yochanan], the son of Simeon [Shimon], the son of Asamoneus [Chashmonai], a priest of the order of Joarib, and a citizen of Jerusalem. He had five sons; John [Yochanan], who was called Gaddis, and Simon [Shimon], who was called Matthes, and Judas [Yehudah], who was called Maccabeus, and Eleazar, who was called Auran, and Jonathan [Yonason], who was called Apphus. Now this Mattathias lamented to his children the sad state of their affairs, and the ravage made in the city, and the plundering of the Temple, and the calamities the multitude were under; and he told them that it was better for them to die for the laws of their country, than to live so ingloriously as they then did.

How many sons were there?

13 Midrash Chanukah (printed in Beis HaMidrash vol. 1)

יוחנן כהן גדול אמר אני ושלושה בני ואתה חשמונאי ושבעה בניך י"ב יחד כנגד י"ב שבטים.

Yochanan the Cohen Gadol said, 'I and my three sons, and you, Chashmonai and your seven sons, altogether twelve, corresponding to the twelve tribes.

14 Megillas Antiochus line 41

אחרי כן יצאו חמשה בני מתתיהו, יוחנן וארבעת אחיו, וילחמו בעמים ויהרגו בהם הרג רב, ויגרשום לאיי הים, כי בטחו באלוהי השמים.

After this the five sons of Matisyahu set out, Yochanan and his four brothers, and fought against the foreigners and killed very many of them, and exiled them to the islands of the sea, for they trusted in the L-rd of Heaven.

Who was Yochanan Cohen Gadol?

15 Rambam (Introduction to Commentary to the Mishnah)

יוחנן כהן גדול והוא יוחנן בן מתתיהו הידוע הנזכר בתפלות במלחמות מלכי יון.

Yochanan Cohen Gadol is Yochanan ben Matisyahu, known in the prayers through the wars with the kings of Greece.

16 Seder Ha-Doros (2:Yochanan Kohen Gadol)

בנו מתתיהו כמו שנזכר בתפלות מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי, ר"ל יוחנן שנקרא חשמונאי והיה אביו של מתתיהו וכן הוא ביסוד עולם וכן בפ"ק דמגילה, שמעון הצדיק ומתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו שעמדו לישראל בימי יונים.... ובפרק יש נוחלין (ב"ב פרק ח,) נראה שהיה בימי ינאי הוא ובנו כשהקדישו נכסיו, וזה תימה.

His son was Matisyahu, as is mentioned in the prayers, 'Matisyahu ben Yochanan Cohen Gadol, Chashmonai. This means Yochanan who was called Chashmonai. He was the father of Matisyahu. This is also explained in Yesod Olam and in the first chapter of Megillah [where it says] 'Shimon HaTzadik, and Matisyahu ben Yochanan Cohen Gadol, Chashmonai and his sons, who stood up for Israel in the days of the Greeks.... In Bava Basra (chapter 8) it seems that they were in the time of Yannai, when they sanctified their possessions, and this is difficult to understand.

17 Doros Ha-Rishonim (part 2 p. 391)

האחרון מהאחים החשמונאים שמעון אחרי אשר זכה לראות ממשלה קבועה ביהודה, ונצחון מוחלט על האויב מבפנים, ואחרי אשר הי' על פסגת האושר, וכל העם החלי' טו לעשות את משפחת החשמונאים לנשיאי הארץ, ולתת את ממשלת הארץ בידו לו ולזרעו לדורותם, נפל חלל תחת יד בן עול על כסאו ישב בנו יוחנן הורקנוס, הידוע בשם יוחנן כהן גדול.

The last of the Chashmonai brothers was Shimon who merited seeing the dominion established in Yehuda, and the complete victory over the enemy from within. After he was on the pinnacle of happiness and all the people decided to make the family of the Chashmonaim into the princes of the land, and to give the rulership over the country to him and his children and future generations. He was killed by a terrorist.

His son Yochanan Horkanus sat on his throne. He was known by the name Yochanan Cohen Gadol.

18 Tashbetz vol 3 135

ומתתיה בן יוחנן כהן גדול, בעל הנסים הוא נזכר. אמרתי אולי תאר כהן גדול הוא ליוחנן אביו. ובלבל כי יוחנן הרגו ינאי בנו. ובגמרא (ברכות כ"ט) אמרו הוא ינאי הוא יוחנן, וכתבוהו בכלל הצדיקים קדם שנעשה צדוקי.

Matsiyahu ben Yochanan Cohen Gadol, who performed miracles, as mentioned. I said that perhaps the title of Cohen Gadol is regarding Yochanan his father. There was confusion because Yochanan was killed by his son Yannai. In the Talmud (Brachos 29a) they said, 'Yannai is Yochanan'. He was included in the list of the righteous before he became a Sadducee.

19 Vilna Goan (Imrei Noam Brachos 29a)

שני יוחנן היו אחד אביו של מתתיהו כהן גדול והוא היה צדיק גמור מראש ועד סוף. ומתתיהו היה לו בן הנקרא שמעון, ושמעון היה לו בן הנקרא יוחנן בשם אבי אביו. ויר חנן זה היה לו בן הנקרא ינאי. וביוחנן השני נחלקו אביו ורבא. אביו סבר הוא ינאי הוא יוחנן והיה רשע מעקרו. ועליו אמרו שהרי יוחנן כאן גדול שמש בכהנה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי. ורבא סבר דגם יוחנן השני היה צדיק מעקרו, אלא שבנו הנקרא ינאי הוא היה רשע מעקרו.

There were two Yochanans. One was the father of Matsiyahu the Cohen Gadol, and he was completely righteous his whole life. Matsiyahu had a son called Shimon, and Shimon had a son named Yochanan after his grandfather. This Yochanan had a son called Yannai. Abaye and Rava argue regarding this second Yochanan. Abaye held that Yannai was Yochanan and he was wicked from the beginning. About him the Talmud says 'he served as Cohen Gadol for eighty years but at the end became a Sadducee. Rava held that this second Yochanan was also completely righteous, but his son called Yannai was wicked from the beginning.